

Ш. И. Хсиунг

МОСТОТ НА НЕБЕСАТА

Превод од англиски јазик

Дарко Цветаноски

МАКЕДОНИЈА
литера

Скопје, 2018

МАКЕДОНИЈА

На ДИМИЈА

Понекогаш мој строг критичар
Понекогаш мој воодушевен соработник
И секогаш моја сакана жена

ПРОЛОГ

*„Семејно на дињајта нема да раѓа ипрева,
Ни койрива, итемјанушка.
Ако иосееш чин на милоси или алчноси,
Небоио нема да заборава.“*

Скромниот автор има огромна чест да ја почне својата книга со филантропски чин. При сјајното сонце на еден жежок ден во седмата месечина од петтата година од владеењето на царот Кванг Хсу (1879), неколкумина луѓе се потеа и стенкаа од тешката задача да изградат мало мовче над една рекичка на околу 25 ли (еден ли е околу половина километар) јужно од градот Нанчанг, главниот град на провинцијата Киангси.

Јавноста немаше причина да им благодари на трудољубививе луѓе, зашто тие беа платени за нивната работа. А и покрај тоа што работеа невообичаено напорно, бидејќи работата бараше повеќемина луѓе, тоа беше поради погрешната пресметка на нивниот шеф, градителот. Се нафатил на работата за осумдесет таели¹ сребро и мораше да се држи до тој договор. Требаше да знае од самиот почеток дека тоа не е доволно, зашто беше паметен деловен човек. Веројатно кога виде дека не може да добие повеќе, си помисли дека е подобро да прифати отколку да го налути стариот муштерија. Им кажа директно на своите луѓе дека дури и со најевтините материјали на пазарот, пак ќе мора да најде друг начин да се надомести загубата. Нормално, работниците мораа да дадат свој придонес работејќи понапорно од кога било.

¹ Таел – источноазиска мерка за тежина (и истовремено валута), еднаква на 50 грама (заб. на прев.).

Човекот кого градителот не се осмелуваше да го навреди беше Ли Минг. Тој беше филантроп по професија, и поради неговата посветеност на таквата одлична работа вредна за пофалба, Небесата беа многу добри спрема него. Сега веќе беше неприкосновено најбогат човек во округот. Речиси сите оризови полиња на педесетици ли одоколу беа во негова сопственост, а освен ретките исклучоци, сите селани му беа чифчии. По природа беше великодушен и никогаш не одбиваше да им даде чај или ориз на просјациите што му доаѓаа на врата. Веруваше дека Небесата никогаш не би дозволиле добро дело да помине неказнето. Оние кои од него добиваа добра шолја чај ги полеваа неговите растенија, а оние кои добиваа храна гледаа да му остават арско ѓубриво во оризовите полиња пред да заминат од неговите поседи.

Ли Минг живееше во голема вила со светлоцрвени порти на околу шест ли северно од овој мост, а местото се викаше Село на Семејствата Ли. Во селото имаше околу петстотини домаќинства и, освен неколкумина дуќанции и трговци, сите селани беа земјоделци. Иако не беше главешина на кланот Ли, Ли Минг се сметаше себеси за многу поважен од селскиот старешина, чијашто мала колиба со сидови од кал и сламен покрив не беше достојна ни за да му биде штала на Ли Минг. Впрочем, нашиот филантроп користеше само половина од оваа импресивна вила. Но, само неговата половина беше импресивна. Другата половина, на неговиот бескорисен помлад брат, Ли Канг, не вредеше ни да се спомене. Зад тие прекрасни лакирани порти имаше просторно двориште што водеше до два пара секундарни порти, и тука почнуваше значајната разлика меѓу личните домаќинства на двајцата браќа. Додека портите оддесно, што беа на Ли Минг, се одржуваа сјајно обоени и со полирани алки, оние одлево, што беа на Ли Канг, беа во толку лоша состојба што дури и кога беа затворени, низ празнините меѓу плочите се гледаше во внатрешноста на куќата.

И покрај тоа што ја одржуваше својата куќа во толку добар ред, Ли Минг речиси не даваше ни паричка за украсување на градбата. Секогаш кога му даваше голема задача на градителот за некоја работа поврзана со филантропска цел,

бараше од градителот да му поправи некој дел од куќата како дел од договорот. Како што поминуваа годините и градителот добро го запозна, никогаш немаше потреба самиот да ги спомнува таквите поправки. Градителот сега сметаше дека му е должност да се погрижи куќата на Ли Минг постојано да биде во совршена состојба. А освен тоа, во куќата имаше персонал од шестмина слуги. Бидејќи домаќинството на Ли Минг се состоеше само од него и од жена му, домашните работници имаа повеќе од доволно време за да водат грижа за изгледот на оваа величествена вила, или, поточно, оваа половина од вилата.

За ваква селска куќа, домашен персонал од шестмина би се сметал за нешто екстравагантно. Но, Ли Минг, иако по природа страшно великодушен, никогаш не би прифатил екстравагантно. Беше факт дека не трошеше речиси ништо за платите на овие луѓе. А за голем филантроп, шестмина слуги одвај беа доволни. Поради својата професија, мораше да одржува друштвени контакти со влијателни луѓе, како магистратот на неговиот округ, па дури и со управникот на областа. Поради тоа мора да има та-ја (батлер), ер-ја (лакеј), портир, готвач, градинар, две слугинки за спалните соби и салонот и барем две робинки за домашни работи и секакви задачи. Но, со економското управување на Ли Минг, шестмина слуги – и тоа двајца малолетни – беа повеќе од доволни за да се грижат за потребите на домаќинството.

Стариот Ванг, кој најпрво дојде кај него барајќи работа како учител, беше далечен роднина, добро образован, но неспособен да заработува за живот. Ракописот му беше ужасен и никогаш не можеше да се здобие со почитта на учениците. По неколку неуспешни обиди, конечно се согласи да биде книговодител во куќата на Ли Минг, во замена за храна и живеалиште. Ли Минг му ја додели собата од внатрешната страна на предните порти, а тој сфати дека е обврзан да се појавува на вратата, да ја прима визит-картата и да ја однесе во куќата кога има посетител. Јасно му беше дека Ли Минг, кој не веруваше никому (дури ни на жена си) за пари или за сметки, нема потреба од личен книговодител, па така мораше да се обидува на други начини да биде од корист во куќата. Сè додека можеше продолжи да ја носи долгата наметка, што

беше јасен знак дека е писмен човек, воопшто не му пречеше да ги извршува задолженијата на батлер или портир, под услов никој да не му ги припишува тие непријатни титули.

Стариот Чанг беше ангажиран како готвач за многу разумна плата, но Ли Минг не гледаше зошто не би можел да си ја заработува, култивирајќи ја обемната цветна градина од другата страна на куќата и да ја претвори во бавча. Додека тој ја работеше сета тешка работа, стариот Ванг честопати му помагаше со полесните задачи. Оваа бавча навистина раѓаше повеќе зеленчуци одошто домаќинството можеше да потроши, па стариот Чанг можеше да го продава вишокот рано наутро на пазарни денови. Заработката од овие продажби покриваше повеќе од платата на стариот Чанг. Едната од двете слугинки, Као Ма, имаше речиси шеесет години. Дојде во куќата со господарката како лична слугинка на невестата. Немаше никого со кого беше во сродство, па така немаше потреба од платата. Поради тоа, беше договорено нејзиниот господар да ги инвестира нејзините плати за неа, додека не станат поголема сума, за да ѝ купат добар ковчег и да ѝ овозможат пристоеен погреб кога ќе умре. Вен Ма, помладата слугинка, бесплатно ги даваше своите услуги во замена за храна и живеалиште, бидејќи му беше многу благодарна на Ли Минг, кој на маж ѝ му најде работа во живеалиштето на магистратот. Двете робинки, Двоен Благослов и Голема Среќа, стапија во служба кога имаа околу дванаесет години. Кога ќе дојдеа до возраст за мажење, нивните идни сопрузи требаше да му ги платат на Ли Минг трошоците за нивното дотогашно чување.

Сепак, Ли Минг никако не беше задоволен од проблемот со слугите. Често се жалеше дека му се голем товар. Нивните плати, како што велеше, не му беа некој трошок, но тој практично им обезбедуваше на шесттемина облека, храна и покрив над главата. Сите стари и излитени алишта од него и од жена му, што одбиваа да ги купуваат трговци со носена облека, мораа да им се даваат на слугите. Иако можеби изгледаа малку парталави, сè уште можеа да се носат, а тој мислеше дека е паметно така да ги облекува домашните, бидејќи ова јасно им ставаше на знаење на неговите пријатели дека не заработува од филантропијата. Што се однесуваше до покри-

вот над главата, точно беше дека не го чинеше ништо додатно, но главниот проблем беше храната. Секој од нив јадеше многу, а тој според обичајот имаше обврска да обезбеди оброк со месо двапати месечно. Ова се нарекуваше ја-чи или „жртва на забите“. На први и на петнаесетти секој месец мораше да купува едно кати (кати е околу 600 грама) свинско месо за да се свари во голем казан и да се направи месна супа. Сепак, слугите имаа друго име за тоа. Го нарекуваа „свинско во Источното Езеро“, што покажуваше колку месо и колку вода имаше во јадењето. За жал, Као Ма беше предана следбеничка на некои будистички принципи. Строго ги одржуваше деновите на пост, коишто беа на први и на петнаесетти секој месец. Бидејќи беше сосема сама во светот, се зафаќаше со овие верски задолженија надевајќи се дека Небесата ќе ѝ дадат подобар живот во следното нејзино постоење. Поради тоа мораше да биде вегетаријанец во текот на целата година, а другите петмина слуги од сè срце ја поттикнуваа да продолжи со ова нејзино пофално решение.

Нема потреба да се каже дека сопственикот на другата половина од вилата немаше слуги. Всушност, Ли Канг немаше да може да си ги дозволи дури и да не беше толку цврсто решен да не држи слуги. Иако Ли Минг и Ли Канг беа браќа и живееја толку блиску еден до друг, немаше други двајца поразлични еден од друг. По смртта на татко им, на Ли Минг, кој ја предложи и ја изврши поделбата на семејниот имот, му одеше илјадапати подобро отколку на Ли Канг. Како постар син, Ли Минг наследи малку повеќе, но уште тогаш беше малку. Додека Ли Канг седеше и го јадеше својот имот (како што вели изреката), Ли Минг беше многу активен во управувањето со својот дел. Ги намали трошоците за домаќинството и, поттикнат од великодушната природа, им дозволи на своите бедни чифчии да не плаќаат кирија цела година – само под услов сите кирии значително да се покачат од следната година. На овој начин, и со среќата што му ја овозможија Небесата поради филантропските дела, можеше да ја купи речиси сета недвижност во округот.

Бидејќи придонесуваше толку многу кон добротворните цели, Ли Минг, лесно можеше да си обезбеди фина голема

куќа во градот за ниска цена. Но, нивниот татко, кој како да го предвидел неизбежниот неуспех на Ли Канг, им забрани да се напуштаат, за да можат да се грижат еден за друг ако едниот од нив е во тешка ситуација, а како последна желба на смртната постела ги натера да ветат никогаш да не се отселат од стариот дом, сè до нивната смрт. Иако вилата практично беше поделена на две куќи со еден ѕид на средината, имаше две врати за премин, за да бидат двајцата поблиски. Едната беше во предниот дел на просториите на Ли Минг, водејќи во предворјето на Ли Канг и оттаму кон големата градина што беше крајно одлево. Другата беше во задниот дел на просториите на Ли Канг, водејќи во кујната на Ли Минг, а оттаму до плевните што беа крајно оддесно.

При поделбата на целата градба, имаа огромна тешкотија по прашањето за градината и за плевните, бидејќи и двете им беа неопходни. Бидејќи за Ли Минг никогаш немаше да биде доволно да ги има само плевните и да му ја остави целата градина на Ли Канг, а беше подеднакво невозможно и обратно, Ли Минг на крајот смисли решение. Предложи тој да може да ја користи градината, а за возврат, плевните што не ги користи постојано да му бидат на располагање на помладиот брат.

Овој договор подоцна се покажа како доста задоволителен за Ли Минг. Зашто резервите на ориз на Ли Канг, коишто му беа единствениот извор за приход, секоја година беа сè помали и наскоро за нив беше потребен само малку простор во аголот на една од плевните на Ли Минг. Што се однесува до градината, Ли Минг максимално уживаше во користењето на својот дел, со тоа што ги искорна сите украсни цвеќиња и бескорисните дрвја насадени од татко им и дедо им, и наместо тоа таму растеше зеленчук за домаќинството. Рече дека договор си е договор, и дека би му било навистина жал за брат му кога Ли Канг веќе нема да има потреба од плевните. Иако беше филантроп, Ли Минг велеше дека не сожалува расипник кој може толку брзо да потроши цело богатство.

За неговото семејство, Ли Канг не беше само трошок, туку и проблем. Тој беше попаметен од двајцата, и не само што беше омилено дете на родителите, туку и омилен ученик на учителите. И покрај тоа што беше така брилијантно момче и

ученик, Ли Канг никогаш не успеа да го положи првиот државен испит и како последица од тоа го разочара семејството со тоа што не успеа да се здобие со официјална титула „Култивиран талент“. Ни Ли Минг не положи, но се трудеше, и тоа со големи напори – само што немаше полза од тоа. Во случајот на Ли Канг тоа се случи зашто не сакаше да се потруди. А кога конечно беше натеран да се потруди, тој едноставно ја отфрли шансата за дабе!

За првпат во животот Ли Канг беше отпрвин убеден, а на крајот и со сила втеран во државната испитна зграда. Таму, откако заврши со есеите и песните речиси за миг, до него виде еден стар ученик со бела коса и бела брада како се обидува да се самоубие со бесење. Побрза да го спаси и го праша за причината. Му беше речено дека тоа му е последниот обид на старецот, кој за жал знаеше дека повторно ќе падне. Откако фрли поглед на тестот на старецот, Ли Канг се согласи дека тоа е сосема веројатно. Па така, ги сменија тестовите со старецот; и резултатот беше таков што, додека неговото име воопшто не беше на списокот, старецот положил со почести. Се разбира, можеше да побара добра сума од стариот „нов култивиран талент“, но никогаш не сакаше да спомнува пари, макар што ги трошеше прилично безобсирно. Кога луѓето го прашуваа за резултатот од испитот, тој признаваше дека паднал, но дека се чувствувал далеку посреќен.

По ова искуство, ништо не можеше да го натера да се доближи до испитната зграда. Сепак, надежта за положување е надеж за државна служба, а тој крајно ги презираше владините службеници. Како добар постар брат, Ли Минг се обиде од него да направи трговец, а трговијата за него се покажа како поскап потфат од сè друго. Како деловен човек, се чинеше дека многу успешно доаѓа до голем обрт и за неколку месеци се врати победоносен, без неговиот капитал. Толку не мислеше на профит, што не ни помислуваше во цената на стоката да ги вклучи своите лични трошоци. Според него, да продава нешто за повисока цена одошто го платил беше расипана работа.

Што се однесуваше до земјоделството, со коешто се обидуваше со години, резултатите од неговите напори го тераа

неговиот постар брат да се смее толку многу што таа тема наскоро стана семејна шега. Чуваше едно мало оризово поле неизнајмено за да експериментира на него со сите негови фантастични идеи, а плодовите што ги раѓаше никогаш ни половично не ги покриваа платите на аргатите што ги најмуваше за време на врвот на сезоната. Искрено признаваше дека е човек без професија и се нарекуваше „слободен господин“, но велеше дека е решен да го израсне својот син во добар фармер, уште кога тој имаше две години, за што сите одмавнуваа со рацете.

И покрај тоа што Ли Минг се гордееше што на секој начин е достоин член на своето семејство, имаше две работи за коишто му завидуваше на недостојниот помлад брат. Прво, и самиот знаеше дека е многу помалку учен од брат му и дека никогаш не би успеал во државните испити, а немаше ништо во светот што го посакуваше повеќе од тоа да биде „култивиран талент“ – а потоа, секако, владин службеник. Иако ни Ли Минг не успеа со испитот, беше добро познато и прифатено од сите дека ако му беше гајле, немаше да му биде тешко да се појави на списокот. Ли Минг беше доста благодарен што помладиот брат не го биваше за ништо, а самиот тој донираше средства за владата при првата можност, за што беше назначен за резервен магистрат. Бидејќи не можеше да плати повеќе, ова беше само празна титула што му даваше сатисфакција да носи златно копче од седми ранг.

Другата работа што го вознемируваше кај брат му беше тоа што Ли Канг имаше син, а тој немаше. Некои луѓе имаа обичај да ја забораваат старата изрека дека добротворните луѓе ретко имаат потомци, а глупавите селани постојано се сеќаваа на глупавата поговорка дека Небесата, сепак, се праведни што не ги благословуваат алчните со деца. За време на првите неколку години од нивниот брак, Ли Минг и жена му беа само разочарани што немаат син, и секогаш залудно се надеваа дека ќе добијат наредната година. Но, како што одминуваа годините без да има трага од таков среќен настан, Ли Минг стануваше очаен. Последните две децении трошеше прилично голема сума пари, што за него значеше повеќе од сè друго, за консул-

тирање надрилекари и правење жртви на богови и божици во храмовите не само во неговото село, туку и во околните. За да надомести за парите потрошени на тој начин и за да обезбеди средства за други такви трошоци, мораше да биде крајно непопустлив во сите деловни односи.

Откако жена му на Ли Канг роди син, жена му на Ли Минг трпеше двојна мака. Освен што мораше да дозволи да ја влечкаат од храм во храм за да се поклонува на богови и божици, беше натерана и да зема секакви напивки и растителни смеси што требаше да бидат тоници и мелеми. Кога момчето на Ли Канг имаше две години, Ли Минг, сфаќајќи дека е две години постар од брата си, почна да размислува дали треба да се преземат драстични мерки пред да биде предоцна. Во краен очај, реши да се расфрли со пари. Оттаму, сите доктори што дотогаш ги консултираше беа селски измамници чиешто главно занимање беше да продаваат тревки, но сега, со остра болка во срцето, го бараше најпознатиот и, се разбира, најскапиот лекар кој му го препорача управникот.

Додека доктор со достоинствен углед во голема мера им помага на пациентите само со тоа што тие духовно се чувствуваат многу подобро уште пред да ги примат неговите лекови, пациент со големо име исто така им помага на докторите, бидејќи таквата консултација секогаш служи како одлична препорака за други богати потенцијални пациенти. Тоа што д-р Ту беше личен лекар на управникот на Нанчанг го уверуваше Ли Минг дека ако има некаква можност жена му да може да роди дете, д-р Ту сигурно би ѝ препишал нешто ефикасно како талисман.

Д-р Ту дојде во селото рано едно попладне и ѝ го провери пулсот на пациентката сосема лежерно додека Ли Минг внимателно објаснуваше што не е во ред со неа. Докторот се насмевна, не кажа ни збор, и избрзано го напиша извештајот за нејзиниот пулс, како и препишаниот лек. Со тешко срце Ли Минг го зеде ова парче хартија и му го подаде тешкиот плик што го содржеше „подарокот за проверка на пулсот“, како што се нарекуваат хонорарите за консултација. Откако го испрати докторот со носилката, фрли еден брз поглед на препишаното и неговото слабо и издолжено лице побеле како

лист хартија. Докторот беше измамник! Ги зел парите без да даде некаков конкретен лек за пациентката. На хартијата пишуваше само дека пулсот на г-ѓа Ли е во одлична состојба на двата зглоба и дека единствената работа што би ѝ годела е здрава храна. Ли Минг го сметаше ова за шега на негова сметка. Здрава храна за жена му! Кога се мереше на последниот ден од минатогодишниот летен фестивал, веќе имаше речиси сто и осумдесет кати². Тој беше барем глава и пол повисок од неа, и речиси десет години постар, и пак немаше многу повеќе од половина од нејзината тежина. Сакаше само жена му да роди син, не сакаше да го и свиња. Што ѝ вредеше уште добра исхрана? Бесно отиде до жена му и ѝ го стави препишаното пред неа.

„Види, тој измамник доктор ми го зеде ‘подарокот за проверување пулс’ без да ти даде некој лек. До толку беше дрзок да сугерира дека ти треба повеќе здрава храна! А треба да знае дека си посилен од него самиот!“

„Морам да не се согласам со тоа што го велиш, господару. Навистина не се чувствувам толку здраво колку што изгледам. Сигурно сум тоа што го нарекуваат ‘силна однадвор, но сува однатре’! Можеби ми треба подобра исхрана“.

„‘Силна однадвор, но сува однатре’, така!“ повтори повеќепати лутиот сопруг.

Но, на крајот овие зборови почнаа да му оставаат сè поголем впечаток, па виновно ѝ рече: „Сепак, нашите мудреци рекле дека од трите смртни гревови против синовската почит, најнепростлив е немањето потомок. Бидејќи не си навистина толку здрава колку што изгледаш, можеби јас треба... а... треба да... а“. Тешко му беше да ја доврши реченицата и се заврте полека, но сè уште гледајќи во жена си отстрана.

„Предлагаш ли да си земеш конкубина?“ Жена му веднаш знаеше што има на ум.

„Не е дека имам други мисли... Мора да сфатиш дека веќе не сум млад... и дека за овие триесет години никогаш не сум ти бил неверен. Но, како можам да ги видам предците на другиот свет ако умрам без син?“

² Ката – кинеска мерка за тежина, околу 600 грама.

Жена му знаеше дека ѝ беше верен, но знаеше и дека маж ѝ, кој беше економичен по природа, повеќе си ги ценеше вреќите со пари одошто жените. Една жена, колку и да е евтина, во секој случај е трошок. Поради тоа, нејзината среќа се должеше повеќе на љубовта на маж ѝ спрема парите отколку на неговата љубов за неа.

„Не сум љубоморна жена, но против принципите ми е да ти дозволам дома да донесеш караконцола. Не сакам да ни го уништиш семејството. Сигурно си ја слушнал познатата изрека дека ако му посакуваш некому зло, советувај го да земе конкубина“.

„Ќе одбереме девојка со многу мила природа...“

„Нема да трпам никаква кокетка, колку и да велиш дека е мила!“

„Но, сакаш некој да прави жртви и на нашите гробови кога ќе бидеме мртви...“

„Можеме да го посвоиме синот на твојот помлад брат, Та Ју. Многу fino момче е...“

„Но, тој е единец...“

„Што значи само дека Та Ју ќе биде ‘син што ја продолжува лозата на две семејства’. Сосема нормална работа што се прави често. Ќе земе една жена, од која ако има деца, ќе бидат потомци на брат ти, и друга жена, од која ако има деца, ќе бидат наши потомци“.

„Попрво би умрел без потомци отколку да гледам како сите мои пари одат кај син на расипник. Го презирам момчето! Не сакам тој ‘продавач на книги’ да стане продавач на моите имоти!“

Та Ју, синот на Ли Канг, доби прекар ‘продавач на книги’ од Ли Минг, бидејќи досега Ли Канг ги имаше продадено сите свои оризови полиња и единствената работа што ја имаше во изобилство беа книгите. Ли Минг предвиде дека, бидејќи би било невозможно момчето да оди по стапките на татка си продавајќи оризови полиња, Та Ју кога ќе порасне ќе може да ги продава само татковите книги.

„Секоја што се согласила да биде конкубина ќе да е бедна девојка од некое ужасно семејство, и сигурно ќе те надживее, а потоа ќе продаде сè што поседуваш! Не! Не! Нема да трпам конкубина!“

„Тогаш, што предлагаш?“

„Да почекаме уште некоја година...“

„Зарем не чекавме доволно долго?“

„Само уште година-две. Сè уште немам четириесет години. Татко ми имаше четириесет и три години кога се роди мојот помлад брат“.

„Но, јас веќе имам четириесет и девет! Мајка ти тогаш била многу помлада одошто си ти сега, нели?“

„Мајка ми ми рече дека кога татко ми сакал да потроши илјада таели за да земе некоја пејачка како конкубина, таа го советувала да ги потроши парите во добротворни цели, и веќе следната година се родил помладиот брат. Зошто и ти не го направиш истото?“

„Знаеш дека цел живот правам работи во добротворни цели!“

„Но, не е исто. За да ги трогнеш Небесата, овојпат мораш навистина да потрошиш твои пари“.

Ли Минг молчеше. Ги пресметуваше разните суми пари што залудно ги потроши на лекари и лекови и му го кршеше срцето фактот што вкупно беа многу повеќе отколку што можеше да даде за која било работа. Да знаеше дека нема воопшто да дејствуваат, никогаш немаше да ги потроши парите, или барем ќе ги потрошеше обидувајќи се на друг начин. Можеби вистинската добротворна работа беше подобра. Како и да е, мора да се обиде со тоа. Кога жена му виде дека се мисли, таа продолжи.

„Реконструкциите на мостови и поправките на патиштата се најдобротворните чинови што секогаш ги задоволуваат Небесата. Зошто не го реконструираш стариот мермерен мост над реката на Селото на Скелата на Семејството Меи?“

„Помислив на тоа уште одамна. Но, бидејќи сите луѓе од Селото на Скелата на Семејството Меи се мизерно сиромашни, никако не би можел да добијам пари од нив. А жители на други места не би дале многу ако знаат дека локалните дале толку малку...“

„Не, не мислам на твојот вообичаен начин, туку само ти да ја платиш целата работа...“

„Само јас? Жено, ти немаш поим колку ќе чини! Мермерот мора да дојде од провинцијата Јунан, а илјада низи готовина можеби нема да бидат доволно!“

„Татко ми потроши илјада таели сребро...“

„Илјада таели! Ги мразам градските луѓе кои се фалат со богатството трошејќи пари во таели сребро. Илјада таели сребро е многу помалку од илјада низи готовина, само што звучи толку впечатливо. Кога велíme низа, мислиме илјада парчиња, а најмногу што можеме да платиме се деветстотини и педесет, вадејќи се на петпроцентниот попуст за хартиените пари. Но, таел сребро може да се плати со скршено сребро, што сега вреди помалку од осумстотини парчиња готовина“.

„Но, без разлика дали е во сребро или во готовина, колку повеќе трошиш на добротворни цели, толку позадоволни ќе бидат Небесата од тебе“.

„Дури и да го направам мостот, сега не би можел да добијам мермер за него. Ќе бидат потребни две години за да се донесе од Јунан“:

„Тогаш направи го од гранит, него го има насекаде“.

„Дури и гранитот е прескап за добротворна работа. Песочник и дрво вршат работа за такви цели. А ако самиот го плаќам сето тоа, морам внимателно да размислам“.

„Не заборавај, овојпат е за син!“

„Морам прво да зборувам со градителот“.

Наредниот ден беше повикан градителот, а резултатот од разговорот со него беше прекрасното дело за коешто зборуваше целото маало. Луѓето мислеа само на тоа колку Ли Минг е великодушен што прави таква одлична работа за јавноста, но никој не сфаќаше колку му беше тешка задачата да се испазари со градителот. Работата првично беше проценета дека ќе чини најмалку сто илјади парчиња готовина, па Ли Минг зарипна од зборување за да го убеди градителот да се сложи на намалување од дваесет отсто, сугерирајќи да се користат најевтините можни материјали.

Веднаш штом се договорија дека се доволни осумдесет низи готовина, Ли Минг почна со уште едно пазарење. Аргументот му беше дека бидејќи овојпат работата не е финанси-

рана од јавноста, туку само од него, градителот мора да покаже малку солидарност со тоа што ќе биде малку поекономичен за работната рака и за материјалите. Откако градителот беше убеден да дозволи додатен попуст од десет отсто, Ли Минг претчувствуваше дека, бидејќи не може да очекува градителот да му прави поправки во личниот дом како премолчен дел од договорот, мора да бара последна отстапка. Но, градителот не попусти, а Ли Минг за возврат се обиде наизменично со закани и фини зборови. Конечно, откако сосема го исцрпи трпението на градителот, договорот беше успешно направен за сума од осумдесет таели сребро, што Ли Минг рече дека звучат многу подобро од шеесет и три илјади парчиња готовина.

Беше одбран поволен датум за почнување со работата, а Ли Минг великодушно им понуди на работниците да ги послужи со своето домашно вино во својата градина на крајот на денот ако со нив ги донесат здравите парчиња од стариот мермер. Бидејќи овој мермер немаше да се користи во реконструкцијата на мостот – бојата беше во контраст со песочникот – помисли дека е подобро да ги тргне, а не му пречеше да му бидат во градината. Беше тоа многу тешка работа, особено по многу тежок работен ден. Но, тоа ги направи луѓето пожедни, а виното на Ли Минг многу попитко.

За неколку дена, малиот дрвен мост, со стари скршени парчиња бел мермер како темели под водата, и сосема нови црвени песочници како потпорни столбови, беше готов, а со неговиот одраз во водата, оддалеку беше доста убава слика. Стариот мост се нарекуваше Мост на семејството Меи. Нормално, Ли Минг мислеше дека не би било добро да се нарекува со старото име, бидејќи семејствата Меи не придонесоа ниту паричка за него. Сакаше самиот да му даде ново име, но се плашеше дека нема да биде популарно и дека луѓето веројатно пак ќе го викаат по старото. Бидејќи потроши толку многу пари на него, си помисли дека не би било лошо да потроши уште малку приредувајќи му гозба на неговата екселенција г. Веи, управникот на Нанчангфу, и притоа да побара од овој висок функционер да му даде ново име на мостот.

Јавниот карактер на настанот сигурно длабоко ќе го вреже новото име во сечиј ум.

Едно писмо за покана, внимателно напишано на лист црвена хартија, му беше доставено на управникот и веднаш штом беше забележано неговото прифаќање под името на хартијата, вестите почнаа да се шират сами од себе. Пред да бидат поканети другите гости, сите луѓе во селото и на десетици ли наоколу зборуваа за тоа. За да има повеќемина гости, Ли Минг го покани магистратот на округот, тројца други влијателни господа од градот и братот на жена му, кој се викаше Ву. Заедно со брата си Ли Канг, тие осуммина беа доволни за квадратна маса. Не сакаше да покани уште некој, за да не треба тркалезна маса.

Целото домаќинство на Ли Минг веќе неколку денови беше зафатено со подготовки за гозбата и за приемот на управникот и на другите влијателни гости. Позајми готвач и двајца добро обучени слуги од г-ѓа Ву, со тешта му, за да му помогнат на оваа важна пригода. Сите стануваа сè повозбудени, сè додека не дојде денот кога настана кулминацијата. Од моментот кога се дозна дека носилката на управникот се приближува до селото, Ли Минг стоеше пред предните порти за да го пречека почесниот гостин. Поклонувајќи се ниско и со почит, Ли Минг му се заблагодари што го удостоил со своето доаѓање и се извини што му предизвикал неудобност со напорното долго патување. Управникот само му одговори кратко на поздравот и лежерно рече дека носачите на носилката не му предизвикале особена неудобност.

Важен човек како управникот обично има повеќе договорени ужини, а веројатно и уште повеќе вечери секој ден. Освен кога познанството е многу мало, секогаш ги прифаќа сите. Поради тоа мора да трча од една гозба на друга, без да седи на една маса повеќе од десет-петнаесет минути. Тргувањето на долго патување на село беше непријатност за неговата екселенција г. Веи. Речиси само што седна и се напи голтка чај, спомна дека мора набргу да си замине поради други планови. Поради тоа Ли Минг нареди гозбата да се подготвува

додека го водеше неговата екселенција да го види новоизградениот мост.

Една долга редица од шест носилки – со Ли Минг на самиот крај во носилката на шурата – се доближуваше до мостот. Управникот, бидејќи беше на чело на поворката, стигна прв. Сигурно беше длабоко трогнат од добрата намера на филантропот кој ѝ го подарил овој мост на јавноста, зашто стоеше таму зјапнат во мостот како да не можеше да им поверува на очите. Испуштајќи длабок здив, извика:

„Небеса мили!“

Ли Минг, брзајќи напред и ниско поклонувајќи се уште еднаш, го повтори барањето за име. Неговата екселенција, пред да дојде, имаше помислено на еден куп извонредни имиња што алудираа на убавината или на величественоста на мостот. Кога го погледна ова мовче, очите почнаа да му кружат, сè додека не запреа на лицата на љубопитните селани кои беа собрани за да го набљудуваат важниот настан. Со напор се обиде уште еднаш да смисли соодветно име, но умот му стана речиси празен. Во момент на очај, уште еднаш извика:

„Небеса мили!“

Ли Минг растревожено го погледна, но растревожениот израз што се појави на лицето на домаќинот ја спаси ситуацијата за неговата екселенција, кој симпатично се насмевна и продолжи:

„Да, ова е небески мост и мислам дека ќе го наречам 'Мостот на Небесата'! Поради вашиот великодушен дар за јавноста, Небесата нека ве опсипат со злато и сребро, синови и внуци!“

„Ви благодарам од сè срце, ваша екселенцијо“. Ли Минг беше пресрекен.

„Мостот на Небесата!“ повторуваа другите. „Многу добро име!“

„А сега да се вратиме во куќата на господин Ли, зашто многу бргу ќе треба да се враќам во градот“.

Управникот брзајќи се врати на гозбата, којашто досега беше подготвена за послужување. Сепак, на огромно незадоволство на сите, Ли Канг, кој бидејќи беше брат на Ли Минг и

живееше во истата куќа се сметаше за „полудомаќин“, сè уште не беше појавен. Рано тоа утро Ли Минг му прати на помладиот брат свилена наметка и сатенски елек за да се дотера за пригодата. Бидејќи Ли Канг беше познат како некој кој се буди доцна, неговиот постар брат не беше изненаден што не доби порака за благодарност од помладиот брат. Бидејќи не беа послушани бројни барања да се доведе за гозбата, Ли Минг реши дека е подобро да почнат, за да не чека неговата екселенција.

Неговата екселенција г. Вei имаше слушнато прилично многу за Ли Канг, не преку Ли Минг (кој постојано многу внимаваше да не му го споменува недостојниот помлад брат на високиот функционер и немаше ни да го вклучи во гостите ако не живееја толку блиску еден до друг), туку од своите учени пријатели, меѓу кои Ли Канг беше познат како талентиран книжевен човек и одличен калиграф. Впрочем, г. Вei се сметаше себеси за добар писател и ништо не му причинуваше поголемо задоволство од тоа луѓето да му праќаат хартија, барајќи го неговиот ракопис. Неговата калиграфија навистина беше многу барана од луѓето во областа. Кога и да имаа нешто да го прашаат, ако го почнеа формалното барање со молба да им даде примерок од неговиот ракопис, резултатот секогаш беше задоволителен.

Иако донекаде беше изнервиран од отсуството на Ли Канг, г. Вei реши дека мора да отиде во соседната куќа на неформална посета на оној кого го нарекуваше „колега калиграф“. Идејата видно го вознемири Ли Минг, кој, не осмелувајќи се да одбие каква било желба на голем човек, веднаш го прати стариот Ванг да отиде претходно да го предупреди Ли Канг за посетата на управникот. Не чекајќи одговор, управникот веднаш тргна, а Ли Минг беше замолен да го одведе дотаму. Кога дојдоа во предворјето на Ли Канг, поминувајќи низ преградната врата, Ли Минг прво се искашла, па на глас го повика брата си да излезе да го пречека почесниот гостин. За жал, Ли Канг сигурно не слушнал и никој не се појави. Жена му на Ли Канг, од нејзината внатрешна соба одговори дека нејзиниот сопруг чита во својата работна соба. Според еден стар обичај во Кина, жените не смеат да им се покажат на посетителите, освен ако се блиски семејни пријатели.

Влегувајќи во ходникот, Ли Минг го одведе г. Веи налево и се доближи до работната соба. Со посилен глас рече:

„Помлад брате Канг, неговата екселенција управникот те удостои со посета!“

Внесувајќи го гостинот прв во собата, влезе зад него и крајно се засрами кога го најде неговиот брат расипник на попладневна дремка во резервниот кревет за гости во горниот дел од работната соба. Ли Канг лежеше таму по своите бедни долни алишта во една не сосем респектабилна поза, со лицето спрема задниот ѕид, и се чинеше дека е цврсто заспан. Ли Минг беше на работ на збеснување, но пред почесниот гостин мораше да се контролира. Низ заби повеќепати го повика помладиот брат, а единствениот одговор што го слушаше беше слабото ’рчење на заспаниот.

На Ли Минг многу му се пцуеше, но само го погледна гостинот со непријатна насмевка. На гостинот му се пцуеше уште повеќе и го погледна домаќинот со уште понепријатна насмевка. Додека Ли Минг се обидуваше да се извини за непристојното однесување на својот помлад брат, управникот се заврте и рече дека се надева дека ќе му биде простено ова наметнување.

Гозбата почна веднаш и управникот, откако проба малку од првото главно јадење кога го сервираа, стана, им се извини на домаќинот и на другите гости и тргна кон градот. Другите гости не останаа многу подолго и еден по еден си заминаа по редослед на нивната важност. Магистратот се поздрави непосредно пред шурата на Ли Минг. Овој функционер на локалната власт беше близок пријател на домаќинот, а кога слушна дека лекарот на управникот не ѝ препишал никаков лек на жена му на Ли Минг, се понуди да го испрати сопствениот лекар за госпоѓата.

Кога беа сервирани последните четири јадења, на масата беа останати само г. Ву и домаќинот. Во исто време беа послужени ориз и освежителни пијалаци, а г. Ву, велејќи дека е докрај опиен од вино и преполн со храна, исто така му изрази благодарност на Ли Минг и рече дека набргу мора да оди. Ли Минг веднаш му нареди на стариот Ванг да подготви и да послужи чај, како и да се погрижи носачите на г. Ву да јаделе

и да се подготвени. Исто така им кажа на двајцата слуги од семејството Ву да се повлечат и да каснат нешто, за да можат да се вратат во градот со нивниот господар.

Кога беа оставени сами во средната соба, г. Ву, кој, како човек со умерени навики, воопшто не беше поднапиен иако мораше да испие поприлично многу, му даде на Ли Минг извонредно добар совет. Откако слушна дека сестра му ќе има уште еден нов лекар, беше навистина загрижен за нејзиното здравје, и рече:

„Мојата скромна сестра е како мене: иако изгледа сосема здрава, за жал има премногу слаба конституција. Честопати сме биле загрижени што нема син, а јас лично мислам дека би требало да направиш нешто друго наместо само да ѝ даваш да зема тешки лекарства. Ниту исушени тревки, ниту апчиња, ниту пак прашок не можат да направат толкаво чудо да ѝ дадат син на жена која не е способна за тоа. Мисли на твоето огромно богатство. Можеш ли да поднесеш да му го дадеш на некое туѓо детиште откако вие двајцата ќе добиете сто години живот? Гледај пошироко на животот, земи си конкубина и сè ќе биде добро“.

„Неодамна ѝ го спомнав ова на твојата прекрасна сестра, но за жал таа не гледа на работите од твојата извонредна гледна точка...“

„Се разбира дека мојата скромна сестра нема директно да се согласи. Но, отпрвин не мора да знае. Кога веќе ќе имаш син, донеси ги дома и детето и мајката, а мојата скромна сестра ќе биде најсреќната жена во светот. Иако мојата скромна жена нема да рече ништо ако сега земам конкубина, посреќна ќе биде кога ќе донесам мајка и син.“

„И јас сакам да ја усреќам твојата извонредна сестра...“

„Се разбира! Е сега, кога ќе доаѓаш нареден пат во градот, остани подолго за да можам да ти ги покажам тие квартави. Знам повеќе многу убави девојки чии мајки ме замолиле да им побарам соодветен сопруг. Можеш да избираш од нив.“

„Претпоставувам ќе чини прилично многу?“

„А, не! Најмногу неколку стотини таели. Освен ако сакаш да задржиш две-три кога ќе видиш дека сите се преубави!“
Гледајќи дека Ли Минг е прилично заинтересиран, отиде уште

понатаму. „Се разбира, девојките во Нанчанг се далеку од прва класа. Ако навистина бараш убавици, дојди со мене во Шангај напролет следната година. Имам некоја работа да ја завршам во Шангај летото и веројатно ќе останам таму додека не им дојде крајот на жешките денови. Но, како и да е, првин погледни ги локалните девојки.“

Стариот Ванг донесе чај и жешки крпи, а г. Ву ја промени темата и си ги избриша рацете и лицето. По неколку голтки чај, двајцата слуги од неговиот дом дојдоа да му пренесат дека носачите чекаат негова наредба. Влезе во внатрешниот дел на куќата за да се поздрави со сестра си, повеќепати му се благодарни на Ли Минг и замина за градот, каде, како што навести, се надеваше наскоро да го види Ли Минг.

Се вели дека на домаќинот му е полесно откако ќе заминат гостите. Со завршувањето на мостот и подготовките за гозбата, целото домаќинство неколку дена беше во напната состојба. Сега кога веќе беа заминати гостите, Ли Минг длабоко воздивна од олеснување и ѝ го кажа на жена си новото име што управникот му го дал на мостот, како и препораката на магистратот за нов доктор. Потоа мислеше малку да ја подготви жена му за идни изненадувања, алудирајќи нејасно на тоа што го сугерираше брат ѝ, но таа како да имаше нешто итно да му каже, а сепак се колебаше.

„Сакав да ти кажам порано, но не бев сосема сигурна. Сега веќе мислам дека нема да има потреба да ме прегледува лекар или да земам некој лек.“

„Што?“ На Ли Минг одвај му се веруваше што слуша. „Сакаш да кажеш дека си сигурна...?“

„Да.“ Жена му погледна вземи. „Веќе три месеци“.

„Три месеци?“

„Да!“

„Ох!“ Во очите му надојдоа солзи. Долго време остана без зборови.

„Зошто молчиш?“

„Да ми го кажеше ова“, со незадоволен глас одговори Ли Минг, „да речеме, пред еден месец, тогаш немаше да ги потрошев сите тие пари на мостот!“

„Не бев сигурна досега. Освен тоа, отсекогаш било моја желба барем еднаш да дадеш нешто во добротворни цели. Можеби Небесата ќе ни пратат син наместо ќерка!“

„Син!“ си помисли Ли Монг. „Сто таели за син!“

Овојпат не мораше многу да пресметува. Општоприфатено е дека ќерка вреди илјада таели, а син десет илјади. Оттаму девојките се нарекуваат „илјада таели“. Иако Ли Минг во последно време имаше бессони ноќи бидејќи се одвои од околу сто таели за изградбата на мостот и за гозбата, сега веќе сметаше дека тоа е инвестиција што ќе му даде камата од десет илјади отсто. Единствено жалеше што фрлил толку многу пари на тој бескорисниот д-р Ту и реши да го смета ова за лекција што се консултирал со скап доктор.

ПРВО ПОГЛАВЈЕ

*„Земјаниите предлагаат,
Земјаниите се противат,
Но Небесата наредуваат“*

Во ниеден познат јазик нема соодветна придавка за да се опише среќата на човек кој на педесетгодишна возраст треба првпат да стане татко. Кога Ли Минг подразмисли за неочекуваниот благослов, навистина ја изгуби главата и реши да им приреди раскошна гозба на сите свои селани. Како човек со строги економични принципи, сигурно имало други причини за оваа екстравагантност освен само среќата и благодарноста. Всушност, имаше нешто за што Ли Минг сакаше да надомести. Последната значајна пригода во којашто секоја уста во селото беше полна со вино и со месо беше свадбата на Ли Минг. Тоа беше пред повеќе од дваесет години. Старите селани особено јасно се сеќаваа на неа, бидејќи кога неколку години подоцна се ожени Ли Канг, беа поканети само главите на семејствата, а привилегираните, како и непривилегираните, беа многу незадоволни. Велеа дека гозбата, како и куќата, веќе не е тоа што била.

Ли Минг имаше добра причина да жали за ова. Неговата свадбена гозба беше приредена од татко му, кого го биеше глас дека е многу скржав за својата удобност и трошоци, но особено великодушен спрема другите. Поради тоа сите уживаа во гозбата. Но, кога требаше да се жени Ли Канг, татко им веќе беше на смртна постела, и Ли Минг, се разбира, како најстар син, ја играше улогата на глава на семејството. Во подготовката за свадбената гозба на брат му, првпат во животот беше обвинет за екстравагантност. На таква селска вечера, за главно јадење секогаш се служи варено свинско со репки. Иако ова универзално се нарекува „варено свинско“, тоа е